

Hälso- och sjukvårdspolitiska avdelningen
Sara Häggström

2025-10-27

Bilaga Svar på motion om ohälsosamma levnadsvanor

Christine Persson (C), Johannes Andersson (C) och Magnus Rönnerfjäll (C) har inkommit med en motion om att förbättra av folkhälsan i Region Jämtland Härjedalen genom åtgärder mot ohälsosamma levnadsvanor. För att möta dessa utmaningar föreslås åtgärder inom sex områden där motionärerna menar att Region Jämtland Härjedalen kan förbättra folkhälsan, minska sjukvårdskostnader och höja invånarnas livskvalitet. Motionärerna yrkar på att:

- En regional hälsostrategi mot ohälsosamma levnadsvanor antas och implementeras.
- Resurser avsätts för de föreslagna åtgärderna i regionens budget.
- En arbetsgrupp tillsätts för att följa upp och utvärdera effekten av dessa insatser.

I länet finns sedan många år en folkhälsopolicy som är antagen av regionen och länets kommuner, gällande upplaga löper till och med 2025. Våren 2025 beslutade den regionala ledningsgruppen att lyfta fyra prioriterade områden varav trygghet och folkhälsa var ett av dessa. Revideringen av folkhälsopolicyn har sammanfogats med det arbetet där planen är att under 2025 ta fram förslag på styrdokument för ett tryggt och välmående län.

Inom ramen för kunskapsstyrningen har ett nationellt vårdprogram för stöd och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor tagits fram. En GAP-analys av vårdprogrammet har genomförts inom regionen, utifrån denna analys har ett antal åtgärder föreslagits avseende levnadsvanearbetet. Hälso- och sjukvårdsledning ställde sig våren 2025 bakom planen som innebär att; stärka arbetet med informations- och utbildningsinsatser kring levnadsvanor; genomföra utredningar om digitala livsstilsmottagningar, tobaksavvänjning och dietisttillgång; i samverkan med andra programområden jobba med implementering av vårdprogram inom särskilda grupper: starta upp en arbetsgrupp med särskilt fokus på levnadsvanearbetet riktat mot barn och unga i samarbete med kommunerna.

I Region Jämtland Härjedalens Färdplan 2030 nämns också egenvård i form av *"ökad tillit till patientens kompetens"* som ett led till att färre invånare ska besöka vården i framtiden. Arbeta med att ta fram en strategi för egenvård som en av färdplanens milstolpar har startat upp under hösten.

Den svenska modellen för Riktade hälsosamtal ska i dagsläget användas på alla hälsocentraler i länet och erbjudas invånaren de år man fyller 40, 50, 60 och 70. Utifrån en oberoende systematisk kunskapsgenomgång som genomförts på nationell nivå har riktade hälsosamtal särskilt visat effekt på total dödlighet i hjärt- och kärlsjukdom samt effekt på blodtryck, kolesterol, blodsocker, midjemått och BMI. Modellen har inte använts för ungdomar, således saknas vetenskaplig förankring för just den målgruppen.

I länet har regionen ett samverkansavtal med kommunerna rörande Hälsosamtal i skolan som genomförs i fyra årskurser. Inom ungdomsmottagningen används SEXIT brett inom alla yrkesgrupper. Levnadsvanor som fysisk aktivitet, alkohol, och tobak, droger, riskfyllt spelande ingår även i alla bedömningssamtal hos psykosociala teamet på ungdomsmottagningen.

Att utöka erbjudandet om riktade hälsosamtal till fler åldrar behöver ställas mot behoven att utveckla arbetet utifrån befintlig och beprövad metod. Sett ur ett folkhälsoperspektiv i länet ses behov av att särskilt fortsätta arbetet mot grupper av invånare som löper störst risk att drabbas av sjukdom orsakat av ohälsosamma levnadsvanor. Detta för att motverka att öka skillnader i hälsa mellan grupper i samhället.

En utredning rörande tobaksavvänjning är planerad att genomföras i länet utifrån behov som framkommit i ovan nämnda gap-analys av vårdprogram levnadsvanor.

Digitalisering är även ett högt prioriterat område inom färdplan 2030 och det finns stor utvecklingspotential vad gäller digitala lösningar. Dessa ses idag som ett bra komplement i vården som kan frigöra tid för vårdpersonal. På ungdomsmottagningen finns en chatt (UM online) genom Plattform24 tillsammans med 1177Direkt och egenmonitorering men det finns behov att kunna jobba med fler verktyg i bland annat levnadsvanefrågor. Digitala verktyg inom levnadsvaneområdet har testats på flera hälsocentraler, Ineras "Stöd och Behandlingsplattform" används i liten skala, för att bibehålla implementering och utveckling behöver hänsyn tas till ett gediget förändringsarbete riktat till såväl vårdpersonal som patienter för att nå förändrade arbetssätt. Dessa verktyg minskar behovet av fysiska besök, frigör tid för vårdpersonal och gör vården mer tillgänglig för patienter, vilket är särskilt viktigt i glesbygdsområden. Intentioner rörande detta kommer inkluderas i såväl ett strukturerat arbete med levnadsvanor inom kunskapsstyrningen som ovan nämnda strategi för egenvård.

I dagsläget finns flera goda exempel där regionens arbete i samverkan med civilsamhället gett positiva resultat för invånare. Bland annat partnerskap med Friskis & Svette, utvecklingsarbeten kring kultur och sociala aktiviteter och hälsoguider. Regionen samverkar även med RF sisu kring flera insatser, en av dessa är att under hösten 2025 genomföra en förstudie kring ökad rörelse i samband med skola där även LF Jämtland ingår. Utökade samarbeten med civilsamhälle och näringsliv har potential att främja folkhälsan i länet och skulle kunna utvecklas i större utsträckning. Det förutsätter att resurser kan prioriteras för stöd och samordning. Genom regional utveckling har regionen en etablerad struktur och möjlighet att såväl söka som fördela stöd och medel vilket skulle kunna bidra till att bygga framtida partnerskap med föreningar och näringsidkare. Arbeta med att stärka folkhälsoperspektivet inom förvaltningsområde Regional utveckling startades under 2024 upp i samarbete med Folkhälsoenheten och beräknas fortgå.

Studier visar att preventionsåtgärder som riktar sig till hela befolkningen och bidrar till förändringar i hälsorelaterat beteende sannolikt är kostnadseffektiva, kostnadsbesparande och har potential att medföra betydande minskningar av den framtida belastningen på hälso- och sjukvården. Det är av vikt att fortsätta det folkhälsoriktade arbetet inom regionens kärnverksamheter, i samverkan med fler aktörer. Förebyggande

projektverksamhet bedrivs inom flera uppdragsområden, dessa bidrar till att skapa förflyttning men står oftast inför utmaningar när det kommer till implementering, inte minst mot bakgrund av rådande ekonomiskt läge. Investeringsmodeller, såsom sociala investeringar har av erfarenhet visats vara resurskrävande och administrativt tunga att hantera. Research Institutes of Sweden (RISE) som är ett nationellt forskningsinstitut och innovationspartner har påvisat att det är svårt för regioner att på egen hand genomföra och utvärdera dessa investeringsmodeller.

Regionens förutsättningar för utvärdering och uppföljning inom folkhälsoområdet bedöms som goda. Folkhälsoenheten ansvarar för det strategiska och stödjande arbetet rörande levnadsvanor och ansvarar för årliga uppföljningar på relaterade politiska uppdrag. Inom kunskapsstyrningen håller LPO levnadsvanor ihop arbetet med levnadsvanor i vården, Folkhälsoenheten leder arbetet. Politiskt finns sedan 2019 det regioninterna politiska rådet för folkhälsa som fungerar som styrelsens förlängda arm i folkhälsofrågor. I samverkan med kommuner finns det folkhälsopolitiska forumet Folkhälso-Z som ansvarar för uppföljning av länets folkhälsopolicy

På senare år har Mittuniversitet deltagit i flera samverkansprojekt inom folkhälsoarbetet där de bidragit med uppföljning och kunskapsuppbyggnad. Samverkan är dock kostsam för regionen och revidering av gällande samverkansavtal för att skapa förutsättningar för varaktig samverkan inom det förebyggande området skulle med fördel kunna beaktas i framtiden.

Sammanfattningsvis instämmer förvaltningen i att det är angeläget att fortsätta förstärka arbetet för förbättrade levnadsvanor och folkhälsa. Risken för många stora folksjukdomar ökar med ohälsosamma levnadsvanor, som orsakar betydande samhällsekonomiska kostnader årligen. Mycket av det motionärerna föreslår ligger i linje med redan pågående arbete och omställningen till en god och nära vård. Förslagen har potential att främja folkhälsan, nå produktionsvinster och färre vårdbesök. Det förutsätter fortsatt prioritering av folkhälsoarbetet på flera nivåer i organisationen och följsamhet till redan givna uppdrag.

Motionen har diskuterats i Politiskt råd för folkhälsa som bedömer att den kan anses besvarad med rekommendationen att frågorna beaktas i kommande budgetprocesser.